

İçişleri Bakanlığında REFORM İHTİYACI

Kadir Akın GÖZEL
Hukuk Müşaviri

Ülkemizin yönetim sisteminde çok önemli bir rolü olan İçişleri Bakanlığı, insanların günlük yaşantısında çok önemli yer tutan güvenliğin sağlanması ve suçla mücadele başta olmak üzere birçok fonksiyonları olan bir bakanlıktır. 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun "Amaç" başlıklı 1 inci maddesinde bakanlığın kuruluş amacı "...yurdun iç güvenliğinin ve asayişinin sağlanması, kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması, mülki idare bölümlerinin kurulması, kaldırılması ve düzenlenmesi ile ilgili çalışmaların yapılması, mahalli idarelerin yönlendirilmesi, kaçakçılığın men ve takibi, yurt dışında sivil savunma, nüfus ve vatandaşlık hiz-

metlerinin yürütülmesi..." şeklinde ifade edilmektedir.

Aynı Kanunda Bakanlığın görevleri Bakanlığa bağlı iç güvenlik kuruluşlarını idare etmek suretiyle ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, yurdun iç güvenliğini ve asayişini, kamu düzenini ve genel ahlakı, Anayasada yazılı hak ve hürriyetleri korumak; Sınır, kıyı ve karasularımızın muhafaza ve emniyetini sağlamak; Karayollarında trafik düzenini sağlamak ve denetlemek; Suç işlenmesini önlemek, suçluları takip etmek ve yakalamak; Her türlü kaçakçılığı men ve takip etmek; Yurdun iç politikasına, il ve ilçelerin genel ve özel durumları ile ilgili değerlendirme-

ler yapmak ve Bakanlar Kuruluna tekliflerde bulunmak; Ülkenin idari bölümlere ayrılması, il ve ilçelerin genel idarelerini, mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek; Nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini yürütmek; Pasaport hizmetlerini yürütmek ve Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak olarak sıralanmaktadır.

Bakanlık bu görevlerini yerine getirirken merkez teşkilatının yanı sıra ülkenin tamamını kapsayan taşra teşkilatını kullanır. Ayrıca aşağıda ayrıntılı olarak değinileceği gibi Bakanlığın bir de yurtdışı teşkilatı bulunmaktadır.

Böyle önemli görevleri bu kadar geniş bir teşkilat ile yerine getiren İçişleri Bakanlığının son yıllarda yurtiçinde ve yurtdışında ortaya çıkan gelişmeler ve özellikle 15 Temmuz 2016 tarihindeki hain darbe girişiminin önlenmesi sonrasında FETÖ/PDY başta olmak üzere terör örgütleri ile mücadele için yapılan düzenlemeler doğrultusunda güvenlik alanı başta olmak üzere bakanlığın görevlerinin yeni bir yaklaşımla ve yeni bir yapılanma ile yerine getirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Şimdi bunları ele alalım.

YASAL VE KURUMSAL ÇERÇEVEDE DEĞİŞİKLİKLER

15 Temmuz 2016 tarihindeki FETÖ/PDY'nin hain darbe girişiminin önlenmesinin ardından ilan edilen Olağanüstü Hal kapsamında güvenlik alanında bir dizi Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarıldı. İlk çıkarılan KHK'lardan olan 668 sayılı KHK ile İçişleri Bakanlığının bağlı kuruluşu statüsünde olan Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlıklarının asker statüsü kaldırılarak bu kurumların tamamen

682 sayılı Genel Kolluk Disiplin İşlemleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile hem kolluk birimlerinin disiplin işlemleri düzenlendi hem de bu alanda Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu yeniden ele alındı.

sivil otoriteye bağlı genel kolluk kuvveti olarak faaliyet göstermeleri sağlanmıştır.

Aynı KHK ile Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığına personel yetiştirmek üzere İçişleri bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurulmuştur.

674 sayılı KHK ile birçok diğer hususun yanı sıra Geçici Köy Koruculuğu müessesesine yönelik bir dizi düzenleme yapılarak köy sınırları dışında ya da il sınırları dışında görevlendirilebilmeleri, taşıma ve bulundurma ruhsatlı silah sahibi olabilmeleri gibi yenilikler getirildi. Aynı KHK ile Bakanlığın dört olan müsteşar yardımcılığı kadrosu beşe çıkarıldı ve bir Genel İdare Hizmetleri Sınıfı'ndan müsteşar Yardımcısı atanabilmesi yönünde kadro düzenlemesi yapıldı.

674 sayılı KHK ile getirilen en önemli yeniliklerden birisi de illerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları kamu tüzel kişiliğini haiz ve özel bütçeli kuruluş olarak yeniden yapılandırıldı. Bu çerçevede görevleri ve personeli gibi hususların yanı

sıra kaldırılan il özel idarelerine ait taşınmazların bu başkanlıklara devri yönünde düzenleme de yer aldı.

674 sayılı KHK ile getirilen en önemli düzenlemelerden birisi de kamuoyunda kayyum olarak bilinen terör bağlantısı nedeniyle görevinden uzaklaştırılan veya tutuklanan belediye başkanlarının ve meclis üyelerinin yerine il belediyelerinde İçişleri Bakanı diğerlerinde vali tarafından seçilme yeterliğine sahip kişiler arasından atama yapılabilmesine imkân sağlanması yönündeki düzenleme olmuştur.

3 Ekim 2016 tarihli 676 sayılı KHK ile bakanlığın teşkilatlanmasında çok önemli bir değişikliğe gidildi ve bakanlık teşkilatına merkez ve taşra teşkilatının yanı sıra yurtdışı teşkilatı eklendi. Yine aynı KHK ile "Pasaport hizmetlerini yürütmek" görevi Emniyet Genel Müdürlüğü'nden alınarak Bakanlığın merkez teşkilatının görevleri arasına eklendi.

676 sayılı KHK iye yapılan bir diğer değişiklik ise geçici köy korucularının unvanının güvenlik korucusu, gönüllü köy korucularının unvanının ise gönüllü güvenlik korucusu olarak değiştirilmesidir.

682 sayılı Genel Kolluk Disiplin İşlemleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile hem kolluk birimlerinin disiplin işlemleri düzenlendi hem de bu alanda Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu yeniden ele alındı.

OHAL kapsamında yapılan bu düzenlemelerin yanı sıra yakın geçmişte Bakanlığımızı ilgilendiren konularda başkaca yasal değişiklikler de olmuştur. Örneğin, 2016 yılında çıkarılan 6713 sayılı Kolluk Gözetimi Kanunu ile Mülkiye Teftiş Kurulu'na görev verilmekte olup bu alandaki görevlerin de Bakanlığımızın ilgili birimlerinin iş yükü

ve organizasyon yapısına etkisinin olması kaçınılmazdır.

Kanun Hükmünde Kararnameler ile yapılan bu düzenlemelerin yanı sıra bakanlık içerisinde de bir dizi yenilikler yapıldı. Bakanlık merkezi ve illerde Güvenlik ve Acil Durum Merkezi (GAMER) kurulması, iller İdaresi Genel Müdürlüğünde Korucu İşlemleri, Sınır Güvenliği alanlarında yeni birimler oluşturulması bunlar arasında sayılabilir.

Tüm bu düzenlemelerin sonrasında bunların hayata geçirilmesi amacıyla Bakanlığımız görev alanları ile ilgili birçok yönetmelik değişikliği ile uygulamada daha önce olmayan bakanlığımız birimlerinin iş tanımı arasında daha önce yer verilmeyen birçok konu gündeme geldi. Bunlara Jandarma ve Sahil Güvenlik personelinin sağlık işlemleri güzel bir örnek teşkil etmektedir. Bahsi geçen personelin memuriyet hayatlarının başlangıcından sonuna kadar her işlemde etkin olan bir sağlık raporu bulunmaktadır ve bu raporların nereden alınacağı, kimlerden tarafından değerlendirileceği ve personelin memuriyetine etkileri çok detaylı olarak düzenlenmiş bulunmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü personeli için de benzer öneme haiz bir konu olan bu alanda görevli bakanlık merkezinde bir birim bulunmamaktadır. Bu ise başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere bu konu ile ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile Bakanlık politikalarının ve önceliklerini hayata geçirilmesi amacıyla yapılacak çalışmalarda bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsan haklarına saygılı bir hukuk devletinde hukukun üstünlüğünü her alanda daim kılma hedefinde olan ülkemizin İçişleri Bakanlığı da bu bilinçle çalışmakta olup bakanlığın Hukuk Müşavirliği'nin

İnsan haklarına saygılı bir hukuk devletinde hukukun üstünlüğünü her alanda daim kılma hedefinde olan ülkemizin İçişleri Bakanlığı da bu bilinçle çalışmakta olup bakanlığın Hukuk Müşavirliği'nin görev ve sorumlulukları giderek artmaktadır.

görev ve sorumlulukları giderek artmaktadır. Milli Savunma, Milli Eğitim gibi bakanlıklarda hukuk müşavirliklerinin artan iş yükünü karşılayabilmek adına son bir yılda yapılan mevzuat düzenlemeleri ile genel müdürlük olarak dizayn edildiği görülmektedir.

İÇ VE DIŞ GELİŞMELER

Mevzuatta yapılan değişikliklerin gerektirdiği hususların yanı sıra Bakanlığımızın görev alanı ile ilgili olan alanlardaki iç ve dış gelişmeler de bazı hususlarda Bakanlığımızda reform yapılmasını elzem kılmaktadır. Bu hususların başında son yıllarda tüm dünyada öne çıkan ve diğer konuları da yönlendiren güvenlik endişeleri yer almaktadır.

Ülkemizin uzun yıllardır mücadele ettiği PKK terör örgütünün taktik değişiklikleri ile şehirlerde bir dönem artan eylemleri, geçtiğimiz yıl 15 Temmuz'daki FETÖ/PDY'nin başarısız hain darbe girişimi, Suri-

ye'de yaşanan iç savaş ve oraya diğer devletlerin müdahalesi, DAESH terörü, artan insan kaçakçılığı ve uyuşturucu kaçakçılığı, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza karşı işlenen suçlar ve siber suçlarda artış güvenlik endişelerini en üst düzeye çıkarmıştır. Diyebiliriz ki tüm dünyada güvenliğe yönelik tehditler tüm politikalar açısından belirleyici olurken ülkelerin tüm çabaları güvenlik endişelerini azaltmaya yönelik olmaktadır. Böyle bir ortamda güvenlikten yani emniyet ve asayişin sağlanmasından, bu alanda politikalar geliştirip bunların uygulanmasını sağlamaktan sorumlu İçişleri Bakanlığı'nın bu yeni gelişmelerin getirdiği sorunları anlamaya ve çözüm üretmeye yönelik politika ve uygulama değişikliklerini en kısa zamanda gerçekleştirerek ülkemizin geleceği ve vatandaşlarımızın güvenliğine yönelik tehditleri göğüsleyecek, güvenlik endişelerini en aza indirecek bir yapılanmaya gitmesi de kaçınılmazdır.

REFORM ÖNERİLERİ

Yukarıda değinilen mevzuat değişiklikleri ve iç ve dış konjonktürdeki gelişmeler doğrultusunda İçişleri Bakanlığı'nın teşkilatlanmasında yapılacak bir reformda hangi unsurlar yer almalıdır sorusunun cevabı olarak bir reform çalışmasında şu hususların değerlendirilebileceğini düşünmekteyiz.

Öncelikle Bakanlık yurt dışı teşkilatı kurulması ve faaliyetlerinin planlanması ve koordinasyonu için Bakanlık bünyesinde bir Uluslararası İlişkiler Genel Müdürlüğü kurulması elzem hale gelmiştir. Bakanlığın görev alanına giren terörle mücadele, göç, nüfus ve vatandaşlık, pasaport gibi birçok fonksiyonun da zaten çok yoğun bir uluslararası boyut taşıdığı da dikkate alınmalıdır. Bakanlığımı-

zın hali hazırda yapılan değişiklik sonrası yüz adet İçişleri Müşaviri kadrosu mevcuttur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesindeki yüzonbeş göç uzmanı kadrosu da hesaba katıldığında yurtdışı kadroya sahip bakanlıklar ve kurumlar arasında Bakanlığımız kadro adedi açısından ilk üç arasında yer almaktadır.

Hem kadro büyüklüğü hem de güvenlik ve suçla mücadele başta olmak üzere bakanlığımızın görev alanının genişliği dikkate alındığında Bakanlığımız bünyesinde bir Uluslararası İlişkiler Genel Müdürlüğü kurulmasının gerekliliği daha da açık hale gelmektedir.

Ayrıca, Bakanlığın görev alanına giren bazı konularda bağlı kuruluşlar faaliyet göstermekle birlikte ülke öncelikleri ve hükümet ve bakanlık politikaları çerçevesinde politikalar belirlemek, koordinasyon ve denetim sağlamakla görevli birkaç yeni genel müdürlük kurulması da gerekebilecektir. Bu çerçevede klasik görevlerinin yanı sıra, hükümet konaklarının yapımı ve idamesi, bakanlık yerleşkesinin ve diğer binaların idamesi gibi görevleri de dikkate alındığında İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı'nın Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak yeniden yapılandırılması da uygun olacaktır. Yukarıda bahsedilen genel kolluk birimlerinin sağlık işlemleri için bünyesinde bir daire başkanlığının yer alabileceği değerlendirilmektedir.

Bakanlığımız Hukuk Müşavirliğinin iş yükü de son yıllarda kat kat artmış, görev alanındaki konular çeşitlenmiş bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne açılan davalardaki artış gibi hususların yanı sıra Anayasa Reformu sonrasında yeniden şekillenecek bir kamu yönetimi ve bu çerçevede

Bakanlığımızın görev ve sorumluluklarına ilişkin ortaya çıkacak yeni hususların bu iş yoğunluğunu daha da arttıracığı göz önüne alındığında yukarıda belirtilen diğer bakanlıklarda bu birimin genel müdürlük olarak teşkilatlanması yönünde hızlı bir dönüşüm yaşandığı da dikkate alındığında Bakanlık Hukuk Müşavirliğinin de bir an önce genel müdürlük olarak teşkilatlanması değerlendirilmektedir.

Bunların yanı sıra karayolları ve şehir içinde trafik akışına ilişkin görevleri açısından bakanlığımızın politika belirleme ve koordinasyon sağlama amaçlı olarak bir merkezi yapılanmaya gitmesinin zamanı gelmiştir.

Yine uzun yıllar boyu terörle mücadele eden ülkemizin bu alandaki politika belirleme, geçmiş tecrübeleri değerlendirerek geleceğe yönelik politikalar üretme çabalarının da yeniden ele alınarak yeni mekanizmalar veya birimler oluşturulması da bu reform çalışmaları sırasında ele alınabilecek hususlardır.

Bir başka reform yapılması uygun olan alan ise Bakanlığımız bünyesinde genel kolluk kuvvetlerine personel yetiştirmek amacıyla kurulmuş olan eğitim kurumlarıdır. Bilindiği gibi 4652 sayılı Polis Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde kurulmuş ve faaliyet gösteren Türk Polis Teşkilâtının en yükseköğretim kurumu olan Polis Akademisi ve bağlı fakülteler, enstitüler ile polis meslek yüksekokullarından oluşan bir yükseköğretim yapılması mevcuttur. 668 sayılı KHK ile de Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığına personel yetiştirmek üzere İçişleri bakanlığına bağlı olarak Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurulduğunu da yukarıda belirtmiştik. Mevcut yapılanma ile bu

kurumların ayrı ayrı faaliyetlerine devam etmesi genel kolluğun birlikte çalışma anlayışı ve bakanlığın güvenlik alanındaki politikalarının en yukarıdan en aşağıya doğru standart bir yapılaşma ve anlayışla uygulanabilmesi bakımından bir engel oluşturabilecektir. Bu nedenle bu kurumları tek bir çatı altında birleştirecek bir Güvenlik Bilimleri Üniversitesi kurulmasının da faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. Millî savunma alanındaki reformlar çerçevesinde Millî Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Millî Savunma Üniversitesi buna güzel bir örnektir.

SONUÇ YERİNE

Kamu yönetiminde reform çalışmalarının hiç sona ermediği bilinmektedir. Ülkemizin değişen öncelikleri ve politika hedeflerinin yanı sıra güncel gelişmeler de kamu yönetiminde kapsamlı değişiklikleri gerekli kılmaktadır. Günümüzde kamu yönetiminin odağına yerleşmiş bulunan güvenlik endişelerinin giderilmesine yönelik görev ve uygulamaların birçoğunun sahibi olan İçişleri Bakanlığının da bu reform sürecinde yer alması kaçınılmazdır. Yukarıda değinilen hususların tamamı meslektaşlarım ve Bakanlık üst yönetiminin gündeminde yer alan konular olup bu makalenin reform tartışmalarına bir katkı sağlayacağı düşünülmeyle birlikte elbette burada değinilmeyen birçok husus gündeme gelecek, tartışılacak ve ülkemiz ve milletimiz için en iyi çözüm bulunacaktır umundayım.